

A gyógyszerész szerepe és felelőssége az onkológiai gondozásban

Amikor a daganatos beteg injekció vagy infúzió formájában a kórházban kapja meg a szükséges kezelést, a felelősség az egészségügyi szakembereké — mondja dr. Hankó Balázs. Amikor azonban gyógyszerértékesítőnél van szó, a „gyógyszerszedés” felelőssége a betegre hárul, ezért rendkívül fontos, hogy az megfelelően tájékozott legyen. Ez mindenkor szükséges, de az onkológiai gyógyszerek alkalmazása speciális kérdéseket is felvet. Az egyik például a dozírozás. Ezeket a gyógyszereket ugyanis általában nem rutinszerűen kell szedni, például 3x1-et, hiszen van olyan periódus, amikor emelni kell az adagot, van, amikor csökkenteni, és van, hogy egy ideig szünetet kell tartani. Gondot jelent az is, hogy mit tegyen a páciens, ha egy dózist elfelejtett bevenni, és az is, hogy ezeknél a szereknél

Bár az onkológia és gyógyszerészet kapcsolatáról a legtöbb szakembernek a kórházi gyógyszerészet, például a citosztatikus infúziók készítése jut eszébe, a daganatos betegségek kezelésében folyamatosan emelkedik a szájon át bevehető készítmények száma. Arányuk az Egyesült Államok onkológiai piacán már most eléri a 35 százalékot. Dr. Hankó Balázssal, a Semmelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar Egyetemi Gyógyszertár Gyógyszerügyi Szervezési Intézetének igazgatóhelyettesével arról beszélgettünk, hogy milyen kérdéseket vet fel az orális készítmények számának gyarapodása, és hogy a jövőben milyen kihívásokkal kell szembenéznie a közforgalmi gyógyszerészetnek az onkológiai betegek hatékonyabb gyógyítása, illetve a jobb életminőség elérése érdekében. A szakember a siófoki kongresszuson „A gyógyszerész edukációs lehetőségei az onkológiai gondozásban” címmel tartott előadást.

nem megengedhető a tabletták törése, mondjuk egy fél bevétele, hiszen veszélyes anyagokról van szó. Ennek kapcsán az a kérdés is felvetődik, hogy mi legyen a maradék sorsa, ha az adott kiszárazásban több tablettát van, mint a beteg számára előírt mennyiség. A betegnek azt is tudnia kell, hogyan tárolja gyógyszerét, de azt is, hogyan kell élnie, hogy ne veszélyeztesse a család többi tagjának egészségét — például mit kell tenni, ha hányt, és ezzel citosztatikummal „fertőzte” környezetét. Mindezek súlyos kérdések, némelyikre még világszerte keresik a választ, és sok országban dolgoznak azon, hogy a közforgalomban tevékenykedő gyógyszerészek számára protokollokat dolgozzanak ki ezzel kapcsolatban: melyek azok a kérdések, amelyekről nekik kell tájékoztatni a beteget, mikor és hogyan kell ezt tenniük.

A betegek megfelelő ismeretekkel való ellátása más szempontból is fontos. Miközben azt várnánk, hogy tekintettel a daganatos kórképek súlyosságára, a betegek a lehető legpontosabban betartják az utasításokat, számos kutatás igazolja, hogy az orális citosztatikumokra vonatkozó együttműködési készség 20 és 100% között változik. Egy amerikai tanulmányban például 2378 emlődaganattal tamoxifen kezelésben részesült asszony adatait dolgozták fel. A betegek 25%-a a napok 20%-ában nem vette be a gyógyszert, és a kezelés negyedik évében az adherens betegek aránya mindössze 50% volt. Egy 325 nőt érintő svájci vizsgálatban pedig öt év után 66%-os volt az együttműködés. A non adherencia leggyakoribb okai a rossz közérzet, a hőhullámok, a bőr- és hajtünetek, illetve a pszichiátriai betegségek voltak, az asszonyok 11%-ánál azonban semmiféle okát nem tudták kideríteni az együttműködés visszaütésének.

Hankó Balázstól azt is megtudjuk, hogy az orális onkológiai szerek esetén sokkal gyakoribb az együttműködés tudatos elutasítása, mint más típusú gyógyszereknél, amelyeket a páciensek jellemzően elfelejtenek bevenni. A tudatos elutasítás a fájdalomcsillapítókra is vonatkozik. Miközben a daganatos betegek kb. 75%-a erős fájdalokkal küzd, egyes vizsgálatok szerint az együttműködés ezen a téren mindössze 40%-os, elsősorban a hozzászokástól való indokolatlan félelem miatt. Vannak tanulmányok, amelyek a szedéssel kapcsolatos utasítások fontosságára hívják fel a figyelmet, mert azt találták, hogy abban az esetben, ha a betegeknek pontosan megmondják, hogy mikor kell bevennie a fájdalomcsillapítót, 90%-os az adherencia, míg a „szükség esetén” útmutatás mindössze 25 százalékos együttműködést eredményez.

A palliatív gyógyászat az onkológiai betegeknél természetesen nem csupán a fájdalomcsillapítás módozatait öleli fel, hanem a depresszió, a szorongás, az álmatlanság, az étvágytalanság, a hányás-hányinger, a székrekedés vagy a hasmenés kezelését is.

A cél nyilvánvalóan az, hogy a betegek meggyógyuljanak, vagy túlélési idejük a lehető leghosszabb legyen, illetve hogy elérjék a lehető legjobb életminőséget. Számos országban dolgoznak olyan protokollok létrehozásán, amelyek pontosan megfogalmazzák, hogy a közforgalmú gyógyszerészeti gondozásban mit lehet és kell tenni mindezek érdekében. Hankó Balázs reméli, hogy néhány éven belül Magyarországon is elkészül egy efféle onkológiai gondozási koncepció és egy ehhez kapcsolódó protokoll.

Gimes Júlia

